

משרד החקלאות בטחון המזון

מחוז העמקים

שה"ם

מבחן זני בצל בכירים - מוקדמים

מלאה : 14.11.23

נביל עומרי - מדריך מחוזי לגידול ירקות, שה"מ עמקים

אלי מרגלית - רפרנט ארצי לשושניים - שה"מ מרכז

מבוא

גידול בצל בעמק בפרט ובארץ בכלל נחשב לגידול מרכזי והוא מיועד רובו לשוק המקומי, ומיעוטו לתעשית הקילופים.

אזורי הגידול פרוסים בכל הארץ מהדרום עד הצפון.

עונות הגידול מוגבלות בגלל שהצמח הינו פוטופריודי.

להקדמת העונה נוטים החקלאים באזורים החמים (ערבה עד סובב כנרת) לגדל בצל מבצלצולים החל מסוף חודש אוגוסט ועד התחלת אוקטובר - זני יום קצר כמו וולקנה ואורי ואחרים. ההנבה שלהם תהיה בחודש דצמבר עד סוף אפריל.

עונת הזריעה הישירה מתמקדת בשני תאריכים:

זני יום קצר כמו צ'לסי וולקנה, מיקדו, וזנים אדומים כמו מטהארי מתחילים בתחילת נובמבר עד סוף נובמבר. הוצאתם תהיה בחודש מאי יוני.

זנים שנזרעים בדצמבר והאסיף ביוני יש רימון ובקוניר שמתחלף בזן אחר ויש את הזן לצעשיצ המקולפים כמו פרננדה או זנים אחרים שהעומד הסופי נמוך יחסית לאפשר לבצלים להיות גדולים. זני יום בינוני (14 שעות אור) כמו אורלנדו והזן האדום נועם (222) מתחילים מסוף דצמבר עד אמצע פברואר. האסיף שלהם יהיה מסוף יוני.

באזור העמקים מגדלים בצל בכל עונות הגידול האפשריות. היקף השטח הזרוע בעונה המוקדמת נאמד בכ- 2500- דונם. הזריעות מתחילות בראשית נובמבר, והאסיף בתחילת מאי. רמת היבולים בעונה הזו טובה ונאמדת בין 6-8 טון/דונם.

הזנים השולטים בעונה זו הינם וולקנה, צ'לסי, מיקדו ואחרים.

עיקר צריכת הבצל מהזן 686 (אורלנדו), שהוא זן קיצי, הנאסף ביולי ונשמר עד מרץ בקירור.

מחודש מרץ כמות הבצל הולכת ופוחתת, ועיקר ההספקה מבצלצולים.

הספקת הבצל מבצלצולים מסתיימת בחודש אפריל - מאי, ועל כן חשוב לשמור על רצף הספקה גם מעבר לכך. לכן יש נחיצות לזנים בכירים.

בצל בכיר מתאפיין בטריות ובחוסר קליפה חומה, שמאפיינת את הבצל האפיל מטיפוס רברסייד. בדרך כלל בצל זה מבוקש בשוק בגלל הטריות שלו, והוא כדאי לחקלאי בזכות עלויות ייצור סבירות ויבולים גבוהים.

מטרת הניסוי: לאתר זנים בכירים עתירי יבול ואיכות.

שיטות וחומרים

המקום: מושב מלאה, קרקע כבדה.

כרוב: כרוב

תאריך זריעה: 14.11.23 במזרעת מונוסם מיכנית המופעלת ע"י טרקטור, 24 זרעים למטר ר"ב, 6 שורות לערוגה ברוחב 1.93 מטר.

מתכונת הניסוי: הניסוי כלל חמשה עשר זנים באקראיות גמורה, 2 חזרות באורך 20 מטרים לחזרה.

מדדים ביולוגיים: הערכות הפרגה ואחוזי צניחה נעשו ארבע פעמים שבועית, החל מ 18.4.24.

שקילת יבול: לא בוצעה שקילת יבול בגלל שהראשים היו קטנים ולא צנחו כראוי. על כן בצענו הערכת איכות לראשי הבצל.

הערכת איכות: בוצעה הערכת איכות של הראשים בתאריך 23.5.24.

מדדי איכות בצל: צבע קליפה, צורת ראש, מס' קליפות, מס' עיניות, הורקה, אחידות צורה וציון כללי נערכו לפי אינדקס 1-5 כאשר 5 ערך עליון לתכונה הנבדקת.

רשימת הזנים:

חברה	זן
אפעל	רחל
הזרע	10260
הזרע	10265
הזרע	10266
הזרע	מיקדו
הזרע	10415
כצט	1206

חברה	זן
כצט	מטהרי
גדות אגרו	ריוולוש'ן
גדות אגרו	רד סנסאשן
גדות אגרו	מזורי
אפעל	גבריאלה
אפעל	קופרהד
אפעל	קריסטלינה

תוצאות

השנה התאפיינה בחורף חמים והרבה משקעים בחודש פברואר דבר שגרם להצפות ואי יכולת טיפול בשטחים. על כן לא הצליחו החקלאים לרסס נגד מחלת הכשותית שהשתוללה בשטחי הגידול. כתוצאה מהלחות והטמפרטורה החמה יחסית הביא להתפרצות מחלות נוספות כמו סטמפיליום, ובקטריות.

הצניחה היתה מוקדמת מהמקובל וההתייבשות של הנוף הביא לראשים קטנים. חלק מהראשים קבלו רקבונות

מכל האמור לעיל, בצענו הערכת צניחה ולא מצאנו הבדלים בין הזנים כי הנוף לא היה בריא וכל

הזנים מתו זקופים ולא צנחו כראוי.

כמו כן לא בוצעה שקילת יבול בגלל שרוב הזנים היו קטנים עם נוף מתיבש.

ראינו לנכון להעריך את האיכות של הבצלים ולעמוד על תכונותיהן.

טבלה מס' 1 : מדדי איכות הבצל.

הערות	ציון כללי	הורקה	עיניות	מס' קליפות	אחידות צורה	צבע פנימי	צבע	צורה	זן
	4	2	1	2	4		4	עגול	ריוולוש'ן
שקיעה בצוור	4	1	1	2	4		4	עגול פחוס	מזורי
	4	1	1	2	4		4	אגסי	קריסטלינה
	4	2	1--2	1	3.5		4	עגול פחוס	10265
	4	1--2	1	2	4		3.5	סביבון	מיקדו
מכות שמש	3.5		1		3.5	4	4	סביבון פחוס	מטהרי
מכות שמש	3.5		1		3.5	4	4.5	פחוס	רד סנסאשן
	3.5	1	1	2	3.5		4	עגול אגסי	גבריאלה
	3.5	2	1--2	2	3		3.5	עגול פחוס	קופרהד
	3.5	2	1	2	3.5		3.5	עגול מאורך	רחל
מכות שמש	3.5		1		4	4.5	4	עגול פחוס	10415
רך	3.5	1	1	1	3.5		3	עגול פחוס	1206
	3	3	1	1--2	4		3.5	סביבון	10260
צבע נט, מתפקע	3	3	1	2	3.5		3.5	סביבון	10266
מכות שמש, חוסר אחידות	3		1--2		3	4	4	סביבון	10413

בטבלה מס' 1 רואים שהזנים : מיזורי, ריוולושן, קריסטלינה, 10265 ומיקדו היו זנים חומים ואיכותיים. בזנים האדומים חטפו מכות שמש.

סיכום ומסקנות

השנה, הנסוי בוצע במכונת זריעה מונוסם מדייקת באדיבותו של החקלאי ארז ובנו אביהו. יש לציין שנבחנו זני יום קצר חדשים שנבחנו כבר בשנה השנייה. החורף היה חם יחסית ולח מאוד. בחודש פברואר ירדו כמויות גשם גדולות ורצופות דבר שהביא להצפת שטחים. ההצפה מנעה מהחקלאים לדשן את השטחים וגם לרסס אותם. מחלת הכשותית ובעקבותיה הסטמפיליום היו ניכרים בשטחים ללא יותר סוס בזמן בגלל מזג האויר. דבר שהעצים את המחלות. כתוצאה מתנאי החום היחסית גבוהה ואי היכולת לרסס בזמן את מחלת הכשותית והמחלות האחרות כמו סטמילים, גרם לבצל לא לצנוח ולהתיבש מוקדם מהרגיל. על כן רוב הראשים ברוב החלקות היו קטנים. השנה לא נצפו זנים שהפריגו בצורה בולטת. לא נמצאו הבדלים גדולים באיכות הזנים. רוב הזנים האדומים קבלו מכות שמש.

תודות

למגדל ארז כהן ואביו משה כהן על הטיפול הנאות והעזרה ;
לאנשי החברות : חוסאם קורבי מחברת הזרע, ברק מחברת אפעל, אליאנה מחברת נונהמס, גדי והלל מחברת גדות אגרו. למועצת הצמחים על מימון הניסוי.